Bij den aanvang des jaars overziet men met dien ernst en nauwgezetheid, welke de zaak vereischt, over welke inkomsten men zal te beschikken hebben en tot welke uitgaven men zal verplicht zijn, indien nl. alle dingen onder het voorzienig bestel des Heeren blijven gaan, gelijk gewoonlijk.

De voorzichtige en bedachtzame Christen past daarbij op, dat hij de onzekere inkomsten niet te hoog en de minder zekere uitgaven niet te laag stelt en houdt bovendien in 't oog, dat de voorzichtigste rekening falen kan en zorgt dus, dat hij geen geflatteerde rekening krijgt, dat wil zeggen eene rekening, die er mooier en gunstiger uitziet, dan de werkelijkheid is, eene rekening dus, die liegt voor Gods aangezicht.

Zoo'n begrooting te maken, ligt zoo in den regel, dat men de kosten zal overwegen, *eer* men den toren gaat bouwen; en is betamelijk en onmisbaar voor hem die weet, dat hij Gode rekenschap geven moet niet alleen van zijn geestelijk maar ook van zijn natuurlijk beleid.

Het is dus te verstaan, dat elke Gereformeerde kerk ook bij den aanvang des jaars hare begrooting maakt.

De kerk is toch ook lichamelijk en heeft ook lichamelijke, stoffelijke behoeften.

De kerkedienst eischt personen en gebouwen en allerlei zaken, die onderhouden, of die gekocht en gehuurd en betaald moeten worden.

De kerk laat dus allerlei arbeid voor zich doen, waarvan zij de kosten heeft te dragen. Kosten, die natuurlijk door *alle* leden eener kerk moeten worden gedragen en waaraan *elk* »*naar vermogen*" bijdraagt, aangezien het onkosten zijn, die *in naam van allen* en *ten behoeve van allen* worden gemaakt door den kerkeraad onder wiens leiding en bestuur de kerk hare zaken doet.

De kerkeraad behartigt en regelt hierin niet *zijn* zaak, maar de zaak *der gemeente*, handelt *in naam* der leden gezamenlijk naar den regel of de regelen, die het Woord voor deze zaken stelt en waaraan de kerk gebonden is.

Zoo overziet dus de kerkeraad van te voren de kosten, die zullen moeten gemaakt worden en doet daarvan aan 't begin des jaars, of liever nog eer 't jaar begint, mededeeling aan de Gemeenteleden.

Hij zal daarbij ook, *zooveel de eischen van den Dienst des Woords dit toelaten*, rekening houden met de wenschen en inzichten en met de draagkracht der leden.

Daarom legt dan de kerkeraad — gelijk nu onlangs die van de Gereformeerde kerk te Utrecht — de begrooting voor de leden der kerk ter inzage, om hun gelegenheid te geven, om opmerkingen of bedenkingen te maken of inlichtingen te vragen.

Komen er dan zulke bedenkingen, dan overweegt de kerkeraad die, om te zien of zij ook wijziging noodig maken, waarbij hij dan opnieuw zijn begrooting toetst aan de eischen, die de Dienst des Woords stelt aan de kerkinrichting.

Eindelijk stelt hij dan de begrooting vast zóó, dat hij elke uitgave voor den Heere en ook voor menschen, die zich aan 't Woord onderwerpen, kan verantwoorden. Van dat oogenblik af, staat de zaak dan zoo, dat de kerk te U. of A. of R. *de verplichting voor God en tegenover den mensch op zich heeft genomen*, om in die uitgaven te voorzien.

Daartoe een bijdrage te geven, is geen vrije daad van barmhartigheid, maar een *helpen betalen van hetgeen men anderen verschuldigd is.*

Men is dat dan niet verschuldigd, *omdat* de kerkeraad het zoo vaststelde, maar *omdat* de Heere dat zoo voor den kerkedienst eischt blijkens zijn Woord.

Zich aan het afdoen dezer verplichtingen te onttrekken, of daarin *niet naar vermogen* bij te dragen, of zijn gave als een vrekheid gierigijk te geven, dat is *geen* vrucht van geloof en bekeering, maar een vrucht van 't zondige vleesch, of van 't hoogmoedige hart.

Nu is er inderdaad noodig voor elk kerklid verlichting uit Gods getuigenis en bekwaammakende genade, om in te zien, wat hij in deze voor den Heere verplicht is en dat dan ook te doen.

Het geld is zoo'n schrikkelijke macht en hoe meer men er van heeft, hoe meer genade men behoeft, om in 't gebruik er van zijn vleesch tot onderwerping te brengen.

Gewillig en blijmoedig en naar eisch des Woords zich te kwijten van zijn plicht en verplichtingen in zake de kerkelijke en nationale evenals in zijn huiselijke uitgaven, daarin is gewis openbaring van de werking van Gods genade in ons.

Dat wordt bij den Christen gevonden.

Elk lid der kerk, dat nu wekelijks of maandelijks of om de 3 maanden of om 't jaar zijn begrooting maakt, zal daarop dus plaatsen: *a* wat hem noodig is voor zijn huisgezin en voor ambt of beroep, *b* wat zijn overheid hem oplegde voor de gemeene zaak, en *c* wat hij in verhouding tot het vermogen of inkomen, dat Gods voorzienigheid hem schonk, schuldig is te betalen in de kosten van zijn kerk.

Zoo zal er orde en zierlijkheid zijn in de stoffelijke huishouding van 's Heeren kerk op aarde en zal zij ook daarin betoonen, dat zij door 's Heeren Geest geleid wordt.

Nu is de kerkedienst niet duur. De kerk te Utrecht bijv. zal nu in 1895 naar berekening moeten uitgeven *f* 19400. Zij telt ongeveer 1400 hoofden van gezinnen, dat is voor dit jaar gemiddeld per gezin *f* 14.

Voor *allen te zamen* genomen kan dus deze last niet te zwaar zijn om te dragen.

Zij *wordt* zwaar in sommige gevallen door hen, die zich onttrekken aan de gemeene verplichting, en andere kerkleden daardoor voor de keuze zetten om: óf schande over hun kerk en daardoor over 's Heeren naam te brengen en alzoo de kerk, die haar schuld niet betaalt, te maken tot een aanstoot voor de toch reeds zoo struikelende natie en maatschappij, — óf behalve zijn eigen deel óók nog het deel van zijn ontrouwe en ongehoorzame medelid of medeleden te betalen.

Geve de Heere, dat het *Gereformeerde* karakter onser kerken en de *reformeerende* werking des Geestes in haar ook in haar doen en afdoen der natuurlijke en stoffelijke zaken steeds meer openbaar worde.

(Utr. Kerkbode). K.

En in aansluiting aan dit woord volge hier ten slotte de toespraak, waarmede Prof. Fabius onlangs de jaarvergadering van de vereeniging »De Kerkelijke Kas" te Amsterdam geopend heeft, aldus luidende:

Na het zingen van Psalm 81 : 12, en het lezen van Haggai 1 : 1—12, zegt de Voorzitter het volgende:

De taak van de kerkelijke kas is het zorgen voor het stoffelijke. Dit is geen ongeestelijke arbeid.

In het algemeen geldt dit van stoffelijke werkzaamheid, gelijk het ons zoo schoon wordt voorgehouden in het laatste hoofdstuk der Spreuken, waar we vinden den last, waarmede de koning Lemuel door zijne moeder werd onderwezen; waar gesproken wordt van den arbeid der vrouw in haar huis, en de vrouw, die den Heere vreest, geteekend wordt als eene die wol en vlas zoekt, en werkt met lust harer handen; die opstaat als het nog nacht is, en haar huis spijze geeft en hare dienstmaagden het bescheiden deel; wier lamp 's nachts niet uitgaat, die hare handen uitsteekt naar de spil, en wier handpalmen den spinrok vatten; die niet vreest voor haar huis van wege de sneeuw, want haar gansche huis is met dubbele kleederen gekleed.

Ook de stoffelijke arbeid is geestelijk; moet althans een geestelijke zijn.

In den beginne schiep God den hemel *in de aarde*. Niet den hemel alleen. Ook de aarde. En zoo is alle bezigheid in het aardsche een dienen van God, als zij verricht wordt in het besef, dat Hij ook voor alle ding op aarde zijne ordinantie gat, en in gehoorzaamheid aan Hem.

Ook de kerk is met haar uitwendig bestaan aan de aarde verwant, gebonden aan het stoffelijke.

De stam van Levi kreeg geen deel onder de stammen Israëls, want de Heere zelde: »Ik ben uw deel en uwe erfenis, in het midden van de kinderen Israëls" (Numeri XVIII : 20), wat niet wilde zeggen, dat zij geen behoefte aan stoffelijk goed zouden hebben, maar alleen dat zij uit tienden en offeranden de middelen voor hun tijdelijk bestaan zouden vinden.

In de dagen des Nieuwen Verbonds wijst de Apostel Paulus telkens op wat wij heden ten dage de predikants-traktementen noemen, en toen wellicht de eenige uitgave was, die voor de kerk viel te doen. Zoowel in beide brieven aan de gemeente van Corinthe (1 Cor. IX : 1—14; 2 Cor. XI : 7—9), als in de twee brieven aan die van Thessalonica (1 Thess. II : 7—9; 2 Thess. III : 7—9).

De gemeente heeft volgens Gods Woord te voorzien in wat aan stoffelijke middelen voor den dienst der kerk vereischt wordt. En in zekeren zin kan haar die last nooit te zwaar worden. We doen altijd, indien we het zoo mogen zeggen, een goeden ruil, blijkens wat de Apostel schrijft in 1 Cor. IX: 11: »Indien wij ulieden het geestelijke gezaaid hebben, is het eene groote zaak, zoo wij het uwe, dat lichamelijk is, maaien."

Voor wat wij lichamelijks geven, krijgen we iets geestelijks terug, zoodat, al gaven we *geheel ons vermogen*, we nog altijd aan de winnende hand zouden zijn.

We hebben in den dienst der kerk te voorzien, en ook dit te doen *naar goede orde*.

Vaak wordt gesproken van het tiende te geven voor de dingen van Gods Koninkrijk. Dikwerf doen we dit echter op geheel andere wijze dan daarmee bedoeld wordt. We geven dan daarvoor niet een tiende *deel*, maar in de tiende *plaats*.

We geven het *eerst* voor ons huis; het *tweede* voor spijs en drank; ten *derde* voor kleeding; ten *vierde* voor onze gezondheid; ten *vijfde* voor ons vermaak; en zoo voort, tot we *eindelijk*, het *laatste*, het *tiende* geven voor — Gods Koninkrijk.

Neen, zoo mag het niet. Daarvoor niet het tiende, en niet het vierde, en niet het tweede. Daarvoor het eerst.

Dat is toch de beteekenis van wat ons wordt meegedeeld van de weduwe, die *al* haar leeftocht gaf.

Wij laten den Heere telkens leven *uit onze hand. Wij* staan op den voorgrond, en van wat dan overschiet gaat, misschien wel veel, en soms ook weinig, voor Gods Koninkrijk af.

Dan is ons geven, hoeveel het ook zij, een *gruwel*, een *beleediging* van 's Heeren Majesteit.

De orde moet worden omgekeerd.

Wij moeten leven *uit den Heeren hand*. De kosten van het Koninkrijk Gods voorop, vooraf, en wat er dan overschiet, — en dan schiet er voor ons nog wellicht *veel* tienden over, — dat is het onze, wat we mogen hebben uit des Heeren hand.

In dit opzicht is er nog zoo veel *revolutie*, een ondersteboven keeren van de ordening Gods.

Een ouderling van eene Gereformeerde dorpskerk in Friesland, sprak eens over de Schrift critiek der *Gereformeerden*, en wees er op, dat daaraan ook door Gereformeerden wordt gedaan; als hij den dienst des Woords het Oude Testament tehuis wordt gelaten, alsof dat niet mag behandeld worden; ja ook, als we plaatsen uit de Heilige Schrift, die ons doen veroordeelen en eene lijn wijzen, die ingaat tegen onze gedachten en wenschen, feitelijk zonder klem op ons leven laten; doen alsof ze niet geschreven waren.

In zekeren zin is dit nog erger kwaad, dan het openlijk wegscheuren van bladzijden uit de Schrift.

En zoo is ook onder ons, antirevolutionairen, nog telkens het rad ondersteboven gewenteld; hebben ook wij den zuurdeesem der *revolutie* uit te zuiveren.

Bekend is de Vereeniging *Liefdadigheid naar Vermogen*. Wanneer ik zoo nu en dan aan de deur eener woning het teeken zie, dat men tot die Vereeniging behoort, komt wel eens de gedachte bij mij op, dat daar zeker met ruime hand liefdadigheid bewezen wordt; men is liefdadig *naar vermogen*.

Maar hoe dit ook zij, Gods Woord weet toch daarvan niet, en geeft een gansch anderen maatstaf.

In 1 Tim. V worden ons de orde en de regelen voor armverzorging gegeven, en leest men in vers 16: »Zoo eenig geloovig man, of geloovige vrouw weduwen heeft, dat die haar genoegzame hulp doe, en dat de gemeente niet bezwaard worde, opdat zij degenen, die waarlijk weduwen zijn, genoegzame hulp doen moge."

Wie met armen in meer bijzondere betrekking staat, moet voor die behoeftigen zorgen; met hen mag de gemeente niet bezwaard worden; en daarom verleene hij aan die armen niet alleen *hulp*, maar *genoegzame* hulp.

De gemeente moet alleen zorgen voor wie geen hulp van anderen ontvangen, »die waarlijk weduwen zijn", en ook zij geve hun *genoegzame* hulp.

Een zware eisch; bijna, als Gods Woord niet zoo duidelijk sprak, zouden we dien eisch te zwaar noemen.

En dit, nadat eerst in den dienst der kerk is voorzien.

Want zie ik wel, dan kan de diakonie, die van de kerk uitgaat, eerst handreiking doen, als in den dienst der kerk zelve is voorzien, en zou dan ook de vraag kunnen worden gedaan, of niet, gelijk het elders is, de eerste rondgang in de samenkomsten der gemeente voor de kerk moet wezen, en de tweede voor de armen.

Niet om de armen in dien zin achter te stellen, dat zij moeten leven van wat er naar onze maat dan nog overschiet. De maat voor de armen is gesteld door Gods Woord: liefdadigheid, niet naar *ons vermogen*, maar naar *hun ontvermogen*.

Doch alleen daarom ware die orde bij het rondgaan in de samenkomsten wellicht beter, omdat de dienst des Woords gaat vóór die der barmhartigheid; we niet het *voorrecht mogen* hebben, aan de armen te geven, zoolang wij niet naar onzen plicht, naar onze schuld, in den dienst des Woords hebben voorzien, gelijk wij verder weder moeilijk zegen op den dienst des Woords kunnen verwachten, als wij de armen gebrek laten lijden, ze niet verzorgen overeenkomstig Gods Woord.

Nog eens — een zware eisch.

Vooral in deze dagen, nu — laat ik maar niet zeggen: wij onze behoeften gestadig vermeerderen, — maar stellig ook het maatschappelijk verkeer kwijnt, en de inkomsten bij velen weinig zijn.

Ach! kan er ook verband tusschen een en ander zijn, tusschen het niet houden van 's Heeren ordeningen en onzen maatschappelijken nood?

Velen zoeken in dien nood verandering te brengen alleen door wettelijke maatregelen, en verre zij het van mij den invloed daarvan te miskennen. Maar toch mogen wij niet vergeten, dat het eerste en het laatste woord van Christelijke, van Gereformeerde staathuishoudkunde dit is: *te leven naar de ordeningen Gods.*

Dan mogen, ja moeten wij verwachten, dat de Heere ons geven zal al hetgeen we noodig hebben, en Hij zijne voorraadsschuren voor ons zal ontsluiten.

Zoo treffend is het woord in 1 Cor. IX : 8: »En God is machtig alle genade te doen overvloedig zijn in u; opdat gij in alles te allen tijd, alle genoegzaamheid hebbende, tot alle goed werk overvloedig moogt zijn."

God kan alle genade *overvloedig* doen zijn in u; opdat gij in *alles*, te *allen* tijd, *alle* genoegzaamheid hebbende, tot *alle* goed werk *overvloedig* moogt zijn.

Kan het sterker worden uitgedrukt?

Ja, de Heere kan en wil *overvloedig* geven.

Dit rongen we straks:

»»Al wat u ontbreekt
»Schenk Ik, zoo gij 't smeekt,
»*Mild* en *overvloedig*".

Maar het vrijmoedig vragen zal niet kunnen zijn, zonder oprechte begeerte om in 's Heeren ordeningen te wandelen. Immers dat leert ons, zoo het voorgelezen deel van Haggai, als het volgende hoofdstuk.

»Gij ziet om naar veel, maar ziet, gij bekomt weinig; en als gij het in huis gebracht hebt, zoo blaas ik daarin. Waarom dat? spreekt de Heere der heirscharen: om mijns huizes wil, hetwelk woest is, en dat gij loopt elk voor zijn eigen huis.

»Daarom onthouden zich de hemelen over u, dat er geen dauw is, en het land onthoudt zijne vruchten.

»Want Ik heb eene droogte geroepen over het land, en over de bergen, en over het koren, en over den most, en over de olie, en over hetgeen de aardbodem zou voortbrengen; ook over de menschen, en over de beesten, en over allen arbeid der handen.»

En dan hoofdstuk II : 16 en volg.: »En nu stelt er toch ulieder hart op, van dezen dag af en opwaarts; eer er steen op steen gelegd werd aan den tempel des Heeren.

»Eer die dingen geschiedden, kwam iemand tot den korenhoop van twintig maten, zoo waren er maar tien; komende tot den wijnbak, om vijftig maten van de pers te scheppen, zoo waren er maar twintig.

»Ik sloeg ulieden met brandkoren, met honigdauw en met hagel, al het werk uwer handen; en gij keerdet u niet tot Mij, spreekt de Heere.

»Stelt er toch uw hart op, van dezen dag af en opwaarts; van den vierentwintigsten dag der negende maand af, van den dag af, als het fondament aan den tempel des Heeren is gelegd geworden, stelt er uw hart op.

»Is er nog zaad in de schuur? zelfs tot den wijnstok, van den vijgeboom, en den granaatappelboom, en den olijfboom, die niet gedragen heeft, die zal Ik van dezen dag af zegenen."

(Amst. Kerkbode.)

Officieele Berichten.

Met verkorting uit het Kerkblad van 14 December.

Verslag der Vergadering van Deputaten van de Gereformeerde kerken in Nederland tot de Zending onder Heidenen en Mohammedanen, gehouden te Zeist, 8 en 9 November 1894.

Donderdag 8 November j.l. is Ds. L. Adriaanse, vroeger herder en leeraar der Gereformeerde kerk te Zeist, op plechtige wijze in het openbaar afgevaardigd tot Zendeling der Gereformeerde kerken in Nederland naar Midden-Java.

Daar een Deputaten-Vergadering dringend noodig was, had het Moderamen die samen geroepen te Zeist, opdat al de broeders tevens bij die afvaardiging konden tegenwoordig zijn.

Die vergadering werd geopend aan den morgen van 8 November. Behalve Ds. Seegers, die door zwakke gezondheid was verhinderd, waren al de Deputaten tegenwoordig; ook de Zending-Director en de Penningmeester.

Na opening der vergadering door gebed, en na het lezen van de notulen der vorige vergadering, werd door het Moderamen rapport van zijnen arbeid sedert de jongste vergadering uitgebracht.

Drieerlei stukken werden als vrucht van dien arbeid ter tafel gebracht: 1e een acte van aanstelling; 2e een algemeene instructie; 3e adviezen voor de B.B. Adriaanse en Horstman. De twee eerste stukken waren aan Deputaten gezonden om advies en met enkele opmerkingen teruggekomen.

De Assessor dringt er bij de vergadering op aan om spoedig beslissing te nemen omtrent zijne persoonlijke aanbieding tot het werk der Zending, door hem gedaan, nog vóórdat Ds. A. zich aanbood.

— —

In de morgenzitting hield de vergadering zich bezig met de *Acte van aanstelling* en de *Algemeene instructie*. Met enkele wijzigingen werden de concepten aangenomen.

— —

Voor het middagmaal was gezorgd door den heer en mevrouw Hovy, die Deputaten hadden uitgenoodigd, aan te zitten aan den disch door hen bereid.

Alle genoodigden namen daaraan deel, en zeker zal die maaltijd de aangenaamste herinneringen achterlaten.

Inmiddels was het tijd geworden om ter kerk te gaan, en na het zingen van Psalm 121 : 4 en dankgebed spoedde men zich daarheen.

Het kerkgebouw was eivol.

Na het lezen van Ps. 87 werd de plechtigheid geopend door Ds. van Minnen. ZijnEerw. bad, liet zingen Ps. 86 : 5 en sprak naar aanleiding van Genesis 12 : 2 »Wees een zegen". Hij heette allen, ook de verschillende afgevaardigden, welkom, en zeide, dat hij een woord bracht van dien God, die niet alleen wenschen kon, maar het ook kon en zou vollbrengen. Aan de eene zijde bevat dit woord een *eisch*, niet alleen voor Abraham, maar ook voor ons en voor den Zendeling. Hij heeft te woekeren met de gaven, die God schenkt en moet een zegen zijn door de prediking des Woords, door voorbeeld en gebed. Maar dat woord is ook een belofte, waarop ook de Zendeling mag zien. Hij is toch door God gezonden; hij heeft de verzekering, dat het Woord niet ledig zal wederkeeren; de werking des Heiligen Geestes is gewaarborgd; en Christus regeert.

Na het zingen van Ps. 72 : 3 trad Ds. Donner op, die, na een kort woord van inleiding, op indrukwekkende wijze het formulier van bevestiging en uitzending van Zendelingen las. Op de hem gedane vragen antwoordde Ds. Adriaanse met het: »Ja ik van ganscher harte", waarop de gemeente zong Ps. 134 : 3.

Onder het zingen van Ps. 132 : 6 trad nu Ds. Adriaanse op en sprak naar aanleiding van de woorden in 1 Cor. 9 : 16: »Want indien ik het Evangelie verkondige, het is mij geen roem; want de nood is mij opgelegd." In zijne inleiding wees hij op Mozes, die door God bestemd was om Israël uit Egypte te leiden, en wiens leven alzóó door God werd geleid, dat het geschieden zou. Hij vluchtte naar Median en het moest nu wel schijnen, alsof hij nooit naar Egypte zou terugkeeren. Maar verrassend verschijnt hem de Heere om hem naar Egypte te zenden. Hij wendt pogingen aan om van die taak ontslagen te worden, maar hij moest.

In deze geschiedenis vond hij eenigermate de zijne. Hij wilde geen vergelijking maken, maar er was toch eenige overeenkomst. Van zijn jeugd aan, was hij met het werk der Zending bekend geworden, en had er altijd veel belang ingesteld en er voor gearbeid. Toen het leven bij hem tot bewustzijn kwam, voelde hij behoefte om naar de Heidenen te gaan en hun het Evangelie te verkondigen. Het gebeurde echter niet; de weg werd versperd. Hij ging studeeren voor predikant aan de Vrije Universiteit, en werd leeraar te Zeist. Rustig mocht hij in die kerk arbeiden. Doch ziet, op eens komt de Heere in den weg zijner voorzienigheid tot hem, en voelt hij zich gedrongen toch naar de Heidenen te gaan.

Men heeft zich verwonderd, dat hij, leeraar in Nederland, gevestigd te Zeist, Zendeling wordt; maar dat is hem geen roem. Zoo iets doet een mensch niet uit zich zelven; dat moet God in hem werken; dat had de Heere in hem gedaan en daarom zij de roem niet hem, maar den Heere, die hem tot dat werk wil gebruiken. Zijn hand wrocht de liefde tot de zielen der ellendigen in zijn hart.

Zoo was de *nood hem opgelegd*. De Heere heeft deze zaak hem op 't hart gebonden, dat het hem niet genoeg was *voor* de Zending te arbeiden, maar hij moest *in* de Zending arbeiden. De schuld van *Nederland* drukte hem op 't geweten.

Toch ging hij niet *gedwongen*. De Heere maakt gewillig, en dat had Hij ook hem gedaan. Het woord van Paulus was ook in dien zin bij hem waar, dat God de nood der Heidenen hem op 't hart had gelegd.

God de eere, die Siom, dat Hij uitleidde, ook getrouw maakt om eene verkondigster van goede boodschap te zijn.

Hij vertrouwt dat andere dienaren hem zullen volgen en zegt: »Laat ons niet rusten, totdat Hij, de Christus — zal heerschen tot aan de einden der aarde." Hierop zong de gemeente Ps. 72 : 4.

Ds. Feringa, die was opgetreden om de slotrede te houden, sprak Ds. A. toe als een *benijden* en *beminden* broeder, die niet door *dwang*, maar door *drang* naar het Zendingsveld ging. »Gij zeidet:" zoo sprak hij, »dat het U *niet* zwaar valt, heen te gaan: maar ons betaamt te zeggen: *het is wel zwaar*. Wijst *gij* ons van U af, daarom zien *wij* nog niet van U af. Waren we met een *kort* Schriftwoord begonnen, met een *lang* zouden we besluiten. Mocht het een beeld zijn, dat, waar ge weinig van God vraagt, Hij U veel zal geven". Dat woord waarover hij spreken zou, vond men in Hebr. 11 : 13 tot 16. Naar aanleiding van die woorden sprak Ds. Feringa over »*de Vreemdelingsreis naar het begeerde doel.*" In dat woord des Apostels was sprake van: a *een weemoedige belijdenis*, b *een kloekmoedige houding*, c *een stoutmoedige weerstand* en d *een edelmoedige bekroning*. Dit alles paste nu op het vertrek van Ds. Adriaanse en zijne echtgenoote. Na het treffend dankgebed zong de gemeente onder blijkbare aandoening Ps. 121 : 4; waarna de zegen op de scheidenden en de vergadering werd gelegd.

— —

Na afloop der godsdienstoefening kwamen Deputaten weer samen.

Aan Br. Horstman, die ter vergadering was gekomen, wordt een afschrift van de »Algemeene instructie" ter inzage gegeven.

Thans was aan de orde hetgeen voor den respectieven arbeid van Ds. Adriaanse en Br. Horstman nader te bepalen was. In hoofdzaak is bepaald, dat Poerworedjo de woonplaats van Ds. Adriaanse zal zijn, terwijl Br. Horstman naar Pekalongan terugkeert. Om het vergevorderde uur wordt de zitting gesloten. Dr. Wagenaar dankt.

— —

Vrijdagmorgen 9 uren, wordt de derde zitting geopend met gebed door Ds. Lindeboom. De Assessor was, om noodzakelijken arbeid, elders voor de Zending, met verlof van Praeses afwezig.

Om der wille van de vaste goederen, die de Ned. Geref. Zending-Vereeniging op Midden Java heeft, en die bij de overname van het Zendingveld en den Zendingarbeid niet formeel konden overgaan, omdat de Gereformeerde kerken nog geen rechtspersoonlijkheid in Indie hebben, was het noodig, dat de genoemde Vereeniging bleef bestaan, maar hare Statuten gewijzigd werden. Deputaten hadden bij de overname tot voorwaarde gesteld het recht om die gewijzigde Statuten te approbeeren.

Van Dr. Scheurer worden twee brieven gelezen, waarin hij op verzoek van Deputaten, hun een schema voorlegt voor zijn arbeid als Zendeling-arts, en rapport van zijn bezoek aan Solo gebracht, ten einde een geschikte plaats te zoeken, waar hij zich zou kunnen vestigen.

Br. Horstman, aan wien ook, van hetgeen speciaal voor zijn arbeidsveld en werk bepaald is, inzage was gegeven, komt andermaal ter vergadering, en verklaarde, dat hij inzage van de hem verleende stukken had genomen; dat hij volkomen vertrouwen stelt in de goede gezindheid van Deputaten: en de instructiën en adviezen onvoorwaardelijk aanneemt.

De vergadering verneemt zulks met veel genoegen, en zonder hoofdelijke stemming verklaart zij, *dat broeder Horstman Zendeling is der Gereformeerde kerken in Nederland.*

Na een korte pauze gaat de vergadering weer tot haren arbeid over.

Er wordt gesproken over de B.B. Huijsing en Bolwijn, en gevraagd aan het Moderamen of van hen niets is ingekomen. Het Moderamen moet antwoorden, dat Br. Huijsing zijn onlangs herhaald, en nu weer toegezegd schrijven, nog niet heeft ingezonden, en dat van Br. Bolwijn geen jaarverslag ingekomen is en dat hij alsnog evenmin op ons laatste schrijven heeft geantwoord.

Aan Deputaten werd opgedragen, er bij die broeders ernstig op aan te dringen te schrijven; en in 't bijzonder Br. Bolwijn te waarschuwen, bijaldien hij nalatig blijft.

In verband met de belangrijke mededeeling, dat een broeder een bedrag van *f* 60,000 aan goederen en gelden had aangeboden tot stichting van een Opleidingsschool wordt over de opleiding »van grond af" tot Zendeling gesproken; maar ten slotte de zaak der opleiding tot later aangehouden.

Hierop wordt de Vergadering met dankgebed gesloten door Ds. Feringa.

Buitenland.

Gustaaf Adolf. Den 6den December is het drie honderd jaren geleden geweest dat Gustaaf Adolf, koning van Zweden, wiens vorstelijk bloed vloeide tot redding der bedreigde zaak van het Protestantisme, geboren werd.

Vooral in Zweden, maar ook in Duitschland, heeft men dien dag niet ongemerkt laten voorbijgaan. Ook wij willen aan de nagedachtenis van den Zweedschen held een woord wijden.

Gustaaf Adolf was de kleinzoon van den stichter van de dynastie der Wasa's, Gustaaf I. De verstandelijke gaven en de energie van den eersten Wasa die Zwedens troon beklom, schenen op den kleinzoon te zijn overgegaan. Gustaaf Adolf was de Luthersche belijdenis toegedaan, alhoewel het na den dood van Gustaaf I scheen, alsof de Wasa's eerst tot de Gereformeerde belijdenis en daarna zelfs weer tot de Roomsche kerk wilden overgaan, schoon hij zeer verdraagzaam was jegens andersdenkenden. In zijn biographie, die hij begon maar helaas niet ten einde bracht, gelijk dit zoo dikwijls het geval is, wanneer iemand zich zet zijn leven te beschrijven, laat hij zich volgenderwijze over den stamvader van het koninklijk huis der Wasa's, uit: »In zijn tijd werd het zuivere Woord Gods geleerd, en de menschelijke inzettingen schafte men af. Daarvoor genoot hij het geluk, dat hij het rijk onder erfrecht ontving en het zijnen zonen naliet.

Zoo maakte hij zijn testament, waarin hij als een goed koning voor Gods gemeente zorgde en dengene zijner zonen niet liet erven, die van den godsdienst en van de erkentenis der waarheid afvallen zou."

Een jaar voor Gustaaf Adolf's geboorte had, na de vele zwenkingen en geweldplegingen van koning Johan III, welke eene vereeniging van de Luthersche en Roomsche kerk en leer in zijn land wilde, het Zweedsche volk op het concilie te Upsala »als één man" zich Luthersch verklaarde en de Augsburgsche confessie met eenige toevoegingen voor Zweden aangenomen. Gustaaf Adolf laat zich in genoemde eigenhandig geschreven levensbeschrijving zeer schoon en zeer beslist uit over het gevaar, dat onder de regeering van Johan III en van zijn zoon Sigusmund het Luthersche volk dreigde. »Goede raad was duur, zoo doet de vorst zich hooren, toen Johan gestorven was; want, hing menig gevaar ons boven het hoofd toen Johan koning was, die in zake den godsdienst nu eens hierheen, dan weder daarheen zwenkte, hoeveel meer hadden wij te vreezen van zijn zoon, die in de religie der Papisten en haar bijgeloof opgevoed was en deze ook openlijk beleed. Daarbij had hij (als koning van Polen) ook macht in het buitenland, met welke hij kon dwingen en lokken."

Toen Gustaaf Adolf geboren werd, was de tweespalt van koning en volk, wat den godsdienst betreft, tot openbare vijandelijkheid geworden. Sigusmund, die zich meest in Polen ophield, had het niet verhinderd, dat Poolsche hovelingen, de pauselijke legaten en in 't bijzonder de Jezuiten die in zijn gevolg waren, hunne verachting voor den Lutherschen godsdienst openbaarden. De Roomsche koning had 12 bedelaars de voeten gewasschen, maar de Luthersche predikanten vermaanden de gemeenten dat niemand aan die bedelaars verder aalmoezen zouden geven. De burgers vormden een lijfwacht ten dienste hunner predikanten wanneer deze zich naar de kerk of op den kansel begaven, daar de Poolsche lijfwacht des konings soms zeer overmoedig optrad. Het kwam zelfs tot bloedige botsingen; de burgerij nam steeds beslister en dreigender houding aan. Sigusmund was den 14den Juli 1594 naar Polen gezeild en had den vader van Gustaaf Adolf, zijn oom Karel tot zijn plaatsvervanger in zijn afwezigheid aangesteld, zonder echter de grenzen zijner bevoegdheid te bepalen. Karel was een ijverig Protestant en had de Roomsche neigingen en vereenigingspogingen van Johan III krachtig wederstaan, en ook zijn hertogdom Sodermanland voor allen geopend, die om des geloofswille vervolgd werden. In het jaar 1600 achtte men het goed om Sigusmund, die door de Jezuieten geleid werd, en die zijn zoon Wladislaus in Zweden niet liet opvoeden, eenvoudig af te zetten. Verscheidene jaren later liet Karel zich kronen. Hij bleef zich echter, gelijk ook later Gustaaf Adolf, verder hertog van Sodermanland noemen.

Gustaaf Adolf's opvoeding was streng en degelijk. Zijn vader Karel IX was een heftig maar Godvreezend man, die, evenals zijne broeders Erich en Johan, van theologische studiën hield. Ook zijne Duitsche gemalin, Christine van Holstein was eene resolute spaarzame vrouw, die met haar man er naar streefde om hun oudsten zoon de beste opvoeding te geven. De klassieke schrijvers, de politieke en de moderne talen, en in de eerste plaats de godsdienst waren de vakken waarin Gustaaf Adolf werd onderwezen. Behalve den Bijbel, die altijd op zijn tafel lag en waarin hij zeer te huis was, las hij gaarne in Seneca, Xenophon en Hugo de Groot. Hij toonde van zijn jeugd af een practisch verstand te hebben, en zijn vader, die dikwijls onder de lasten der regeering gebukt ging, zag met veel hoop op dezen zoon neder en erkende in hem weldra den toekomstigen staatsman en veldheer.

De oprechte godsvrucht, die hem vervulde, maakte hem even moedig in den strijd als deemoedig bij de overwinning. Het beviel hem niet wanneer men hem uitbundig prees. »Wat zijn wij, jammerlijke wormen, voor God? Niets. Een dwaas beroemt zich, en een dwaas laat het gaarne toe, wanneer hij geroemd wordt."

Zijne belijdenis was de krachtige drijfveer van zijn optreden, toen hij in drie oorlogen met Denemarken, Rusland en Polen, zich als een veldheer zonder wedergaande doet kennen en ook in den dertig-jarigen oorlog ingrijpt. Wel heeft men Gustaaf Adolf willen voorstellen als een man, die enkel door staatkundige overwegingen gebracht werd tot datgene wat hij deed, doch de bronnen weerspreken dit. Wel heeft Gustaaf Adolf zijn land zoeken te beveiligen; wel heeft hij er naar gestreefd om Zweden's heerschappij op de Oostzee te handhaven, maar dit hing nauw samen met zijn strijden voor datgene, wat hij als het heiligst had leeren kennen. De Poolsche oorlog, en vooral de dertig-jarige oorlog, hebben bewezen, hoe nauw in die dagen politiek en godsdienst met elkander verwant waren. Men kan uit vele uitlatingen van Gustaaf Adolf aantoonen, dat het hem er boven alles om te doen was, om de vrijheid voor de belijders des Heeren te handhaven. Daarom wees hij er in de Rijksstenden op, dat »uitroeiing en ondergang van de rechtgeloovige evangelischen" het streven was der Roomschgezinden. Wel was in Europa geen rijk vrijer dan Zweden, maar, zoo heet het verder, het ongeluk nadert het van dag tot dag. Daarom komt het er op aan, het vaderland te verdedigen, niet alleen om staatkundig vrij te blijven, maar ook om de geloofsvervolging te ontkomen. Deze verdediging van het Luthersche vaderland tegen het dreigende gevaar moest in Duitschland plaats hebben en wel aanvallenderwijze, niet op de lange Zweedsche kusten. Daaraan was de gedachte aan de geloofsgenooten in Duitschland verbonden, wiens vorsten zich uit vrees voor den Duitschen keizer eerst terughoudend genoeg betoonden.

De Zweedsche koning en held schreef aan een vriend: »Ik verzoek u te bedenken, dat de vrijheid van ons vaderland en de kerke Gods, die daarop rust, wel waard is, dat men voor haar alle moeite doet, ja, den dood wil ondergaan."

Al de zonen der reformatie mogen daarom de nagedachtenis van den Zweedschen koning zegenen, die het zwaard trok om de zaak van het Protestantisme te verdedigen; den geloofsheld, die diep voor God in het stof boog en een middel in 's Heeren hand was om het kostelijk kleinood, door de reformatie verkregen, niet te doen verloren gaan.

WINCKEL.

Voor Kinderen.

VERZAMELEN.

VII.

DE BOEKEN.

Eer we nu van het onderwerp »verzamelen" afstappen, willen we nog even iets zeggen over *boeken*. Want we weten dat er vele lezers zijn die een kleine verzameling boeken hebben, uit noodzaak, uit liefhebberij of om beide oorzaken. Ook zijn er vele menschen die in hun later leven geen torren of munten vergaderen, maar een verzameling boeken, soms zelfs een vrij groote vindt men bij niet weinige (al zijn 't ook geen geleerden), en dat is goed ook.

Nu is 't waar, dat het er bij vele jongens en meisjes met de boeken bedroevend uitziet, vooral de schoolboeken. Die zijn veelal eer stuk — dan uitgeleerd. Ik heb er gezien die zeker voor